

Asia: Lausuntopyyntö YVA-selostuksesta, Rahaselän tuulivoimahanke (Ranua) ja voimajohto 400+110 kV Saunakumpuun (Simo) (LVV-U/44742/2026)

Lupa- ja valvontavirasto
kirjaamo@lvv.fi

Lausunto

1 Johdanto

VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy suunnittelee 40 voimalan Rahaselän tuulivoimahanketta Ranualle. Sähkönsiirto suunnitellaan toteutettavan 400 + 110 kV Voimajohdolla Saunakummun rakennettavalle sähköasemalle.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin ja poronhoitoon.

Rahaselän tuulivoimahankkeella arvioidaan olevan kokonaisuutena merkittäviä kielteisiä vaikutuksia luonnonympäristöön, erityisesti kasvillisuuteen, linnustoon ja muuhun elämistöön. Hanke kohdistuu alueelle, jolla esiintyy runsaasti arvokkaita ja osin uhanalaisia luontotyyppisiä kuten lettoja. Rakentaminen ja infrastruktuuri aiheuttavat elinympäristöjen suora-alaista häviämistä ja pirstoutumista, minkä vuoksi vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyyppisiin on arvioitu merkittäviksi kielteisiksi.

Linnustoon kohdistuvat vaikutukset muodostuvat elinympäristömuutoksista, häiriöstä sekä törmäysriskistä. Vaikutukset ovat erityisesti merkittäviä uhanalaisille petolinnuille ja kanalinnuille. Vaihtoehdossa VE2 vaikutukset ovat lievempiä, mutta edelleen vähintään kohtalaisia.

Natura 2000 -alueisiin ei kohdistu suoraa rakentamista, mutta hankkeella voi olla epäsuoria vaikutuksia läheisten suojelualueiden ekologiseen tilaan ja kytkytyneisyyteen. Vaikutukset on arvioitu pääosin vähäisiksi tai kohtalaisiksi, eikä merkittävää heikennystä suojeluperusteisiin arvioida syntyvän.

Sähkönsiirtovaihtoehtojen luontovaikutukset

Sähkönsiirtovaihtoehtoilla on pääosin vähäisiä–kohtalaisia, mutta osin merkittäviä kielteisiä luontovaikutuksia, jotka liittyvät erityisesti kasvillisuuteen, luontotyyppisiin ja elämistöön. Suurimmat vaikutukset kohdistuvat metsä- ja suoelinympäristöihin johtoalueiden raivauksen seurauksena. Tämä aiheuttaa elinympäristöjen häviämistä ja pirstoutumista sekä reunavaikutusten lisääntymistä. Vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyyppisiin on arvioitu vaihtoehtoissa VEB ja VEC merkittäviksi kielteisiksi ja vaihtoehdossa VEA lievemmiiksi. Vaihtoehto VEB kulkisi Luomuksen tietojen mukaan myös läheltä uhanalaisen petolinnun pesäpaikkaa. Natura 2000 -alueisiin ja muihin suojelualueisiin kohdistuvat vaikutukset ovat pääosin vähäisiä tai kohtalaisia.

Eläimistön kannalta vaikutukset liittyvät erityisesti elinympäristöjen muutoksiin ja häiriöön. Kokonaisuutena vaikutukset ovat pääosin vähäisiä tai kohtalaisia, mutta voivat olla paikallisesti merkittäviä esimerkiksi herkkien lajien esiintymisalueilla.

Yhteisvaikutukset

Rahaselän tuulivoimahankkeen yhteisvaikutukset eläimistöön muiden alueelle sijoittuvien hankkeiden kanssa kohdistuvat ensisijaisesti elinympäristöjen pirstoutumiseen, häiriön kasvuun sekä liikkumismahdollisuuksien heikkenemiseen.

Yhteisvaikutuksia voi muodostua erityisesti lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden sekä Suhangon kaivos Hankkeen kanssa, jolloin vaikutukset kasaantuvat laajemmalle alueelle. Tämä voi johtaa eläinten elinympäristöjen vähenemiseen ja heikkenemiseen sekä ekologisen kytkeytyvyyden heikkenemiseen.

Erityisen herkkiä yhteisvaikutuksille ovat linnusto, erityisesti kanalinnot ja petolinnot, joiden elinympäristöjen pirstoutuminen voi voimistua usean hankkeen toteutuessa samanaikaisesti.

Muun eläimistön osalta yhteisvaikutukset ilmenevät pääosin häiriön lisääntymisenä ja elinalueiden laadun heikkenemisenä, mutta vaikutukset arvioidaan kokonaisuudessaan pääosin vähäisiksi tai paikallisiksi.

PORONHOITO

Poronhoidon osalta Rahaselän tuulivoimahankkeen päävaikutukset kohdistuvat Isosydänmaan paliskunnan poronhoitoon. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus) osana on laadittu myös kattava erillisselvitys poronhoidon nykytilasta Isosydänmaan paliskunnassa. Niissä Isosydänmaan paliskuntaa ja sen poronhoitoa esitellään tarkasti. Arviointiselostuksessa on myös tunnistettu tuulivoimahankkeen keskeisimmät todennäköiset vaikutukset alueen poronhoitoon. Eri aineistoja on käytetty monipuolisesti mukaan lukien porojen GPS-seuranta-aineistoa. Myös paikallisten poronhoitajien kokemuseräistä tietoa on kerätty runsaasti. Lisäksi YVA-selostuksessa on kuvattu keskeisiä haitallisten vaikutusten ehkäisemis- ja lieventämiskeinoja sekä esitetään vaikutusten seuranta. Kokonaisuudessaan YVA-selostus ja sen liitteenä oleva poronhoidon erillisselvitys on laadittu erittäin kattavasti.

YVA-selostuksessa erityisesti porojen GPS-aineistoa on hyödynnetty poikkeuksellisen runsaasti. Aineisto on kuitenkin huomattavan vinoutunut, sillä yhden poronhoitajan porot vastaavat noin kolmea neljäsosaa kaikista käytetyistä paikannuksista. Tästä huolimatta Luonnonvarakeskus näkee, että käytetty GPS-aineisto ja siitä tehdyt tulokset ovat tuottaneet merkittävää lisätietoa vaikutusten arvioimiseksi. GPS-aineiston pohjalta tehdyt tulokset viittaavat siihen, että Rahaselän suunniteltu tuulivoima-alue on porojen laidunkäytössä ainakin joiltain osin kaikkina tarkasteltuin vuodenaikoina. Samaan aikaan ne viittaavat myös siihen, että tuulivoima-alue ei ole 2020-luvulla ollut alueen porojen merkittävin laidunalue.

Luonnonvarakeskus korostaa, että tämä saattaa kuitenkin muuttua, mikäli esim. Suhangon kaivosalue rakennetaan tai muita muutoksia tapahtuu porojen laidunalueilla. GPS-aineiston perusteella tuulivoima-alueen läpi kulkee myös porojen kulkureittejä.

YVA-selostuksessa tuulivoiman vaikutuksia on tarkasteltu ensisijaisesti alueella, jota selostuksessa kutsutaan selvitysalueeksi. Selvitysalueen ulkoreuna kulkee n. 1–2 kilometrin päässä uloimmista suunnitelluista tuulivoimaloista. Porojen mahdollinen välttämiskäyttäytyminen voi kuitenkin ulottua tätäkin laajemmalle alueelle. Mikäli vaikutuksia tarkasteltaisiin esim. 5 km säteellä tuulivoimaloista (mm. Skarin ym. 2018 tutkimuksessa havaitut tietyt vaikutukset ulottuvat n. 5 km päähän), olisi vaikutusalueen koko n. 3–4 kertainen verrattuna nyt käytettyyn selvitysalueeseen. Toisaalta porojen välttämiskäyttäytyminen voi olla myös oletettua heikompaa, jolloin nyt käytetty selvitysalueen koko olisi yliarvio poronhoidolle kohdistuvasta haitasta. Asiaan liittyvien epävarmuuksien vuoksi selvitysalueen kokoa voidaan pitää kuitenkin kohtuullisen pienenä, mikäli vaikutuksia tarkastellaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti. Yllä esitettyjä epävarmuuksia on tuotu esille myös YVA-selostuksessa.

Tuulivoiman vaikutusten merkittävyyden arviointi on erittäin vaikeaa, sillä tutkimustietoa tuulivoiman vaikutuksista porojen liikkeisiin ja laidunten käyttöön sekä poronhoitoon ja sen kannattavuuteen on vielä erittäin vähän. Lisäksi saatavilla oleva tieto viittaa siihen, että vaikutukset voivat poiketa hyvinkin paljon eri tekijöistä riippuen. Tämän vuoksi myös epävarmuudet hankkeen todellisista vaikutuksista jäävät väistämättä suuriksi. Rahaselän tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa hankkeen kokonaisvaikutusten suuruus päädytään arvioimaan kohtalaiseksi. Luonnonvarakeskus katsoo, että vaikutusten merkittävyyden perustelu ei ole yhtä yksityiskohtaista ja selkeää, kuin YVA-selostuksen muut osiot (poronhoidon osalta). Toisaalta merkittävyyden arviointiin liittyy pakostakin subjektiivisempi kokonaisarvion tekeminen kuin yksittäisten vaikutusten kuvaamiseen.

Luonnonvarakeskus katsoo, että vaikutukset poronhoidolle voivat jäädä kohtalaisen kielteisiksi, kuten YVA-selostuksessa arvioidaan. Luonnonvarakeskus pitää kuitenkin myös mahdollisena, että vaikutukset nousevat merkittävämmän kielteisiksi, mikäli porot päätyvät välttelemään tuulivoima-aluetta odotettua laajemmalla alueella ja mikäli porojen kulkureitit muuttuvat merkittävästi alueen vuoksi.

Eryyisenä riskinä Luonnonvarakeskus näkee eri hankkeiden aiheuttamat kumuloituvat kokonaisvaikutukset Isosydänmaan paliskunnalle. Mikäli Suhangon kaivosalue sekä Rahaselän ja Näättäavan tuulivoimahankkeet kaikki toteutuvat, voi se perustavanlaatuisesti muuttaa paliskunnan poronhoidon toimintaedellytyksiä. Erityisesti mikäli porot välttelevät tuulivoima-alueita ja Suhangon kaivosta odotettua enemmän, ei paliskunnan koillisosaan jää juurikaan yhtenäisiä häiriöttömiä laidunalueita. Suhangon kaivoksen perustaminen voi yksinään aiheuttaa tilanteen, jolloin Rahaselän tuulivoima-alue muodostuisi keskeiseksi laidunalueeksi ja kulkureitiksi. Tämän vuoksi Luonnonvarakeskus näkee, että vaikka alue ei tällä hetkellä olisi (GPS-paikannusanalyysien mukaan) paliskunnan keskeisin laidunalue, voi sen menettäminen merkittävästi heikentää alueen poronhoidon resilienssiä.

Luonnonvarakeskus katsoo, että mm. yllä kuvattujen epävarmuuksien takia vaikutusten seurantaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota, mikäli Rahaselän tuulivoima-alue ja muita alueen maankäyttöhankkeita lähdetään toteuttamaan. Myös mahdollisten haitallisten vaikutusten ehkäisemiseen ja lieventämiseen tulisi varautua hyvissä ajoin huomioiden myös kumuloituvat haittavaikutukset. YVA-selostuksessa on kuvattu keskeisiä vaikutusten seuranta-, ehkäisemis- ja lieventämiskeinoja.

3 Lausunnon tiivistelmä

Kokonaisarviona hankkeen luontovaikutukset ovat merkittäviä erityisesti tuotantoalueella, ja vaikka haittoja voidaan lieventää suunnitteluratkaisuilla, osa vaikutuksista jää pysyviksi tai hitaasti palautuviksi. Hankealueen vaihtoehto VE2 on luontovaikutusten kannalta selvästi lievempi kuin VE1. Kokonaisuutena sähkönsiirron luontovaikutukset ovat pääosin paikallisia ja tuotantoaluetta vähäisempiä, mutta VEA on luontovaikutuksiltaan lievin ja VEB ja VEC kuormittavampia. Kokonaisuutena yhteisvaikutusten merkittävyys voi korostua tietyille lajeille ja paikallisella tasolla, mikäli useita hankkeita toteutetaan hankealueen lähistöllä samanaikaisesti. Luonnonvarakeskus katsoo, että poronhoidon osalta YVA-selostus on kokonaisuudessaan hyvin tehty. Erityisesti GPS-paikannusaineiston käyttö ja tiedon keruu paikallisilta poronhoitajilta ovat tuoneet keskeistä alueellista tietoa. Luonnonvarakeskus haluaa kuitenkin korostaa vaikutusten arvioinnin sekä merkittävyyden arvioinnin epävarmuuksia ja näihin epävarmuuksiin varautumista mm. seuranta-, ehkäisemis- ja lieventämiskeinoista sopimalla. Erityisesti Luonnonvarakeskus näkee useiden hankkeiden mahdollisesti aiheuttavat kumuloituvat vaikutukset merkittävänä riskinä alueen poronhoidolle.

Nina Peuhkuri

Operatiivinen päällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 21.05.2026 klo 11:09:35.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Pekkarinen, Esa Huhta

Liitteet:

Tiedoksi: